

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย เนื่องจากสิ่งแวดล้อมเต็มไปด้วยพื้นที่ป่าเขาเขียวจี ภูมิประเทศ มีทัศนียภาพสวยงาม จากสถิติการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า มีแนวโน้มการขยายตัวต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา โดยมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 27.60 ปัจจัยที่ส่งเสริม การเดินทาง ได้แก่ ภูมิทัศน์ที่สวยงาม สภาพภูมิอากาศที่หนาวเย็นเร็วกว่าทุก ๆ ปี รวมทั้งมีลักษณะอากาศหนาวเย็นคล้ายกับภาคเหนือตอนบน ประกอบกับการพัฒนาที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกและเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกมากขึ้น

จังหวัดเพชรบูรณ์ จึงเป็นจังหวัดมีศักยภาพในการขยายตัว ด้านการท่องเที่ยวได้มาก เนื่องจากปัจจัยสนับสนุนหลายประการ ได้แก่ ความพร้อมในด้านสภาพธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ควบคู่ไปกับคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว 3 ภาคเข้าด้วยกัน ได้แก่ จังหวัดลพบุรี จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเลย จังหวัดชัยภูมิ เป้าหมายยุทธศาสตร์การค้าของจังหวัดเพชรบูรณ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและตลอดปี เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวทั้งจังหวัด และในภูมิภาค พัฒนาศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจ และยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการสร้างรายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยว จำนวน 2 เป้าประสงค์ ได้แก่ 1. เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว 2. พัฒนาการให้บริการท่องเที่ยว (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์ 2551 : 10 - 11)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการมีรายได้ของประชาชนและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย และเมื่อพูดถึงการท่องเที่ยวกับรายได้และเศรษฐกิจแล้ว ก็มักจะนึกถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวพักผ่อน ตามสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย ซึ่งก่อให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอยในธุรกิจและกิจกรรมต่าง ๆ มากมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การเดินทาง การเที่ยวชมสถานที่ การพักผ่อน การบริโภคอาหาร และการบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นับว่าเป็นการนำเงินตราเข้าประเทศโดยกระจายรายได้ไปทั่วทุกภาคและเข้าถึงประชาชนโดยตรง เช่น คนขับรถรับจ้าง คนนำเที่ยว คนขายของขายอาหาร คนให้บริการ พนักงานร้านค้า โรงแรม ช่างเสริมสวย และผู้ให้บริการนวดแผนไทย เป็นต้น

กิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการท่องเที่ยว มีหลายประเภท เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional tourism) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural tourism Village tourism) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation tourism) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) เป็นต้น

กระแสของความสนใจและใส่ใจในสุขภาพ และการออกกำลังกาย ทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) และการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports tourism) มีแนวโน้มได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว สำหรับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ประเทศต่างๆ ได้แข่งขันกันแย่งสิทธิ์ในการจัดกิจกรรม หรือ Event ด้านการกีฬา ซึ่งไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความพร้อมในด้านบุคลากร สนามแข่งขัน มีประสบการณ์ในการจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ รวมถึงกีฬาที่มีเอกลักษณ์ เช่น มวยไทย และตะกร้อ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ไทยมีชื่อเสียงในเรื่องสปา การนวดแผนไทย ความพร้อมในด้านของบุคลากร มีสถานประกอบการที่มีคุณภาพซึ่งพร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ : http://www.tica.or.th/images/plan_tourism2555-2559/2555-2559.pdf)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม ดงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและ / หรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การรับคำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างถูกวิธี การนวด/อบ/ ประคบสมุนไพร การฝึกปฏิบัติสมาธิ ตลอดจนการตรวจร่างกาย การรักษาพยาบาล และอื่นๆ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกต่อการส่งเสริมและรักษาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย : www.tat.or.th/uploaddept/36/การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ.doc) โดยทั่วไปการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จึงมีการจัดรายการท่องเที่ยวพักผ่อนท่ามกลางธรรมชาติ เพื่อเรียนรู้วิถีใช้พลังงานจากธรรมชาติมาบำบัดรักษา สร้างเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้สดชื่นผ่อนคลาย เป็นการเพิ่มพูนพลังกำลังให้สมบูรณ์แข็งแรง ปรับสภาพจิตใจและร่างกายให้สมดุล และภายหลังการท่องเที่ยวก็สามารถนำกลับไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จึงเป็นที่ยั่งยืน (Sustainable) เพื่อให้เกิดการบริหารและจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างรอบคอบชาญฉลาด บังเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเนื่องยาวนาน ในการพิทักษ์รักษาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้อย่างยั่งยืน และก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของประเทศชาติ และประชาคมโลก ในระยะยาว

ในประเทศไทย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health promotion tourism) มีรูปแบบการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่แตกต่างหลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. ทัวร์แพทย์แผนไทย เยี่ยมชมวัดโพธิ์ที่มีประวัติความเป็นมาที่มีชื่อเสียงเก่าแก่ ซึ่งได้รับยกย่องว่าเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกของประเทศไทย รับฟังการบรรยายสรุปและชมการสาธิตการนวดไทยแผนโบราณเพื่อการรักษาโรคและการส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนเรียนรู้และฝึกปฏิบัติวิธีการนวดไทยแผนโบราณ จากผู้ที่มีความสามารถ เปรียบเทียบวิธีการนวดแผนโบราณของประเทศไทยกับการนวดของประเทศอื่น ๆ ของโลก

2. ทัวร์อาหารสมุนไพร เยี่ยมชมศูนย์เกษตรสมุนไพร สวนพฤกษศาสตร์สมุนไพร และศึกษาเรียนรู้ความหัตถกรรมแห่งภูมิปัญญาไทยที่สร้างสรรค์วงจรวัฒนธรรมทางด้านอาหารสมุนไพรไร้พิษที่มีแคลอรีต่ำและเครื่องดื่มสมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ การนวดแพทย์แผนไทยและอบสมุนไพรเพื่อบำบัดรักษาโรคและบำรุงรักษาสุขภาพ รวมทั้งการฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธศาสนา / ฝึกโยคะ / ฝึกกายบริหารท่าฤาษีตัดตน และชมการสาธิตกระบวนการผลิตอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพร

3. ทัวร์สมุนไพรชนบท เยี่ยมชมทัศนศึกษาการปฏิบัติงานของกลุ่ม ชมรม สมาคม และผู้สนใจสมุนไพรเพื่อการรักษาโรคและบำรุงร่างกายในชนบทต่างจังหวัดที่ยังอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและหมอพื้นบ้านโดยจัดให้มีการเยี่ยมชมสวนสมุนไพรในสถานที่จริงและรับฟังการบรรยายสรุปคุณรวมทั้งการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับหมอพื้นบ้านและชาวบ้านสมาชิกกลุ่มชมรมหรือสมาคมสมุนไพร

4. ทัวร์เกษตรธรรมชาติ เยี่ยมชมแหล่งการทำเกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริและการเรียนรู้ปลูกผักพื้นบ้านปลอดสารพิษ ด้วยการฝึกฝนวิธีการปลูกผักพื้นบ้านสำหรับบริโภคได้เอง การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยในการทำเกษตรยั่งยืนแผนใหม่ ไร้ปุ๋ย ไร้ยาฆ่าแมลง โดยมีการทัศนศึกษา และพบปะสนทนาพูดคุยกับนักวิชาการพื้นบ้านเกษตรกรรมไทย

5. ทัวร์น้ำพุร้อนและอาบน้ำแร่ เยี่ยมชมทัศนศึกษาแหล่งน้ำพุร้อนและบ่อน้ำแร่ ที่มีอยู่ในหลายจังหวัดทั้ง 4 ภูมิภาคของประเทศไทย และพักในโรงแรมและรีสอร์ทที่ตั้งอยู่ในหรือใกล้สถานที่ให้บริการอาบน้ำแร่เพื่อบำบัดสุขภาพ โดยมีการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจไปในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สวยงามในจังหวัดอันเป็นที่ตั้งของน้ำพุร้อนและบ่อน้ำแร่นั้น

6. ทัวร์ฝึกสมาธิและบำเพ็ญภาวนา เยี่ยมชมวัดป่ากลางธรรมชาติอันสวยงามสดดงามและสงบสุข ทำการฝึกปฏิบัติแนวสมาธิพุทธศาสนาเพื่อสร้างความสงบเยือกเย็นของจิตใจท่ามกลางสภาพธรรมชาติที่ร่มรื่นงดงาม หรือนั่งวิปัสสนาบำเพ็ญภาวนาขั้นสูงในสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ในวัดป่าธรรมชาติ โดยมีการให้คำปรึกษาแนะนำวิธีปฏิบัติสมาธิอย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อการคลายเครียดในชีวิตประจำวัน รวมทั้งศึกษาเรียนรู้ปรัชญาชีวิตและจิตวิญญาณตะวันออก

7. ทัวร์แหล่งธรรมชาติ เยี่ยมชมแหล่งธรรมชาติและเรียนรู้ความหลากหลายทางชีวภาพที่สวยงาม โดยการเดินป่าสมุนไพรหรือขี่จักรยานเสือภูเขาชมธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพในอุทยานแห่งชาติและป่าธรรมชาติ รวมทั้งกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างหลากหลายใน

สถานที่พักแรมประเภทโรงแรมและรีสอร์ทที่มีสถานบริการส่งเสริมสุขภาพแบบสปาให้เลือกใช้บริการได้ ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา การท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือการท่องเที่ยวชุมชน (Community based tourism) เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นกระแสทางเลือกการท่องเที่ยวอีกแบบหนึ่ง แต่การท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นคืออะไร และมีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวกระแสหลักหรือการท่องเที่ยวในรูปแบบทั่วไปที่คนส่วนใหญ่เข้าใจอย่างไร นี่อาจเป็นคำถามสำหรับคนที่เพิ่งเคยได้ยินคำว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” เป็นครั้งแรก การท่องเที่ยวโดยชุมชน เริ่มมีการขยายตัวทีละน้อย และเป็นกระแสใหม่ที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศ ในทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกาหรือทวีปแอฟริกา โดยเฉพาะในประเทศไทย ซึ่งพบว่า จุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น มีอยู่ 2 รูปแบบ คือ

1. เริ่มจากงานพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์สืบสานประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น และเมื่อประสบความสำเร็จ จึงทำให้มีผู้มาศึกษาดูงานมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการให้บริการแก่ผู้มาเยี่ยมชมมากขึ้น เช่น มีการให้บริการที่พัก อาหาร วิทยากรชุมชนในการให้ความรู้ เป็นต้น ดังนั้น จึงกลายเป็นการพัฒนาต่อยอดในด้านการท่องเที่ยวในที่สุด

2. เริ่มจากการที่ชุมชนอยู่ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ทำให้มีผู้มาเที่ยวในพื้นที่อยู่แล้ว ชุมชนจึงใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ ในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในชุมชน และนักท่องเที่ยว เพราะเป็นความพยายามของหลายฝ่ายที่คิดสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่นี้ขึ้นมาทดแทน หรือคู่ขนานกับการท่องเที่ยวกระแสหลัก โดยหวังว่า การท่องเที่ยวทางเลือกนี้จะทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น ตลอดจนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่จะได้รับการรักษา การอนุรักษ์ให้มีความยั่งยืนต่อไปเรื่อย ๆ ส่วนเหตุผลที่ว่า การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนานักท่องเที่ยวด้วยนั้น ก็เพราะว่าการท่องเที่ยวชุมชนทำให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ใหม่ ได้ความรู้ ความคิดใหม่ ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้ง การประกอบอาชีพด้วย และในบางพื้นที่ นักท่องเที่ยวอาจได้รับการพัฒนาด้านสุขภาพอีกด้วย

โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ ได้ให้จำกัดความของคำว่า “การท่องเที่ยวชุมชน” ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2540)

การท่องเที่ยวชุมชนจะไม่เน้นการจัดบริการให้แก่นักท่องเที่ยวและมุ่งเน้นผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจเป็นหลักเหมือนกับการท่องเที่ยวกระแสหลัก หากแต่จะเน้นเรื่อง การพัฒนา “ของดี”

“สิ่งดี” ที่ตนเองมี เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนก่อน จากนั้นจึงค่อยเผยแพร่ไปสู่คนภายนอก เพื่อให้คนภายนอกได้เรียนรู้ และ/หรือรับประโยชน์จากสิ่งที่ชุมชนมี “ของดี” “สิ่งดี” ในชุมชน อาจขยายความกว้างไปกว่าทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมก็ได้ คือรวมทั้งเรื่อง การประกอบอาชีพที่ดี น่าสนใจ การมีวิถีชีวิตที่เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพกาย จิต สังคม และปัญญา และที่แน่นอนที่สุด ก็คือ ชุมชนจะยังคงเป็นเจ้าของ หรือเป็นผู้มีอำนาจในการจัดการ ดูแลทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ อย่างเต็มที่ คนส่วนใหญ่ในชุมชนจะต้องได้รับประโยชน์ก่อน และเมื่อมีคนภายนอกเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับคนในชุมชน ก็จะจัดการในลักษณะ กลายมิตร มิใช่ระหว่างลูกค้า/ผู้รับบริการ กับเจ้าของกิจการ/ผู้ให้บริการ ที่ต่างหวังประโยชน์สูงสุด จากกันและกัน

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวชุมชนที่มีการจัดการได้ดี คือ ชุมชนมีความเข้มแข็ง เกิดการพัฒนาชุมชนในมิติต่าง ๆ อย่างยั่งยืนตามศักยภาพของแต่ละพื้นที่ เป็นประโยชน์แก่การเรียนรู้ หรือเข้ามาเพื่อผ่อนคลาย การพัฒนาแนวคิด สุขภาพของนักท่องเที่ยว และเมื่อนักท่องเที่ยวกลับไป ก็จะเกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างกัน มิใช่เกิดรายได้แก่ชุมชนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ดังนั้น การท่องเที่ยวชุมชนจึงมีความเกี่ยวเนื่องกับการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสูง สามารถ เชื่อมโยงไปสู่การจัดสวัสดิการชุมชนที่ดี แม้กระทั่งเชื่อมโยงไปถึงการแก้ไขปัญหาใหญ่ ๆ ระดับโลกได้อีก หลายอย่าง อาทิ การแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน (หากชุมชนดูแลทรัพยากรธรรมชาติของตนเองได้ดี ใช้พลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็มีส่วนช่วยลดการผลิตก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้) อีกด้วย (จิตติ มงคลชัยอรัญญา : <http://www.dasta.or.th/dasta/th/multimedia/detail.php?id=10&SystemModuleKey=tip>)

นาป่าเป็นตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 10 กิโลเมตร เป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแหล่ง เช่น น้ำตก ตาดหมอก เป็นน้ำตกที่มีความสวยงามมาก ลักษณะเป็นชั้น ๆ ลดหลั่นลงมาทั้งหมด 12 ชั้น ตั้งอยู่ หมู่ที่ 6 ตำบลนาป่า ห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 37 กิโลเมตร การเดินทางจากหน้าศาลากลาง จังหวัด (เก่า) ภายในน้ำตกตาดหมอก มีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง เช่น น้ำตกสองนาง มีทางเดิน เลียบจากน้ำตกสองนางขึ้นไปยังน้ำตกตาดหมอก ในฤดูฝนน้ำจะไหลเชี่ยวและแรง แต่สวยงามมาก เช่นกัน จุดชมวิวดาสวรรค์ เป็นหน้าผาที่สามารถชมวิวเห็นทิวทัศน์ของแม่น้ำเลย ภูหอ ภูหลวง ภูกระดึง ซึ่งอยู่ในจังหวัดเลย ได้อย่างชัดเจน จุดชมวิวน้ำเที่ยง เป็นหน้าผาที่ทอดตัวยาวนานกับ แม่น้ำเลย ความสวยงามของผานี้ นอกจากจะชมวิวได้แล้วลักษณะผายังสวยงาม มีหลิบทินเป็นชั้น ๆ

นอกจากนี้ ตำบลนาป่า ยังมีเป็นบ้านเกิดของนักมวยแชมป์โลกที่ยิ่งใหญ่ของไทย และของโลก คือ เขาทราย และเขาค้อ แกแลคซี่ มีอ่างเก็บน้ำเฉลียงลับ ที่ผลิตน้ำประปาดื่มได้ให้กับชาวบ้าน มีแหล่งการเรียนรู้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพ โดยมีคุณจำลอง จันทรา ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็น

หมอดินของตำบลนี้ และของจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชผักปลอดสารพิษ และ ในปีงบประมาณ 2552 เป็นต้นไป องค์การบริหารส่วนตำบลนาป่า ได้มีโครงการขานาป่า รวมพลังร่วมมรรงค์ปกครองสร้างสุขภาวะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนส่งเสริมกลุ่มแกนนำร่วมกัน สร้างสุขภาวะที่ดี ประชาชนให้ความสำคัญ และมีความสามารถในการจัดการสุขภาพ และมีการ ส่งเสริมการนวดแผนโบราณ โดยอนามัยป่าแสนท์ ตำบลนาป่า และ โรงพยาบาลจังหวัดเพชรบูรณ์ ทำการสอนให้กับชาวบ้านนาป่า

ทุก ๆ ปี จะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่น้ำตกตาดหมอก เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะใน ฤดูหนาว และได้มีชาวบ้านและเกษตรกร ได้นำผลผลิตทางการเกษตร เช่น ผัก และผลไม้ปลอด สารพิษ นำไปขายที่บริเวณน้ำตก รวมทั้งมีการนวดแผนโบราณเพื่อผ่อนคลายให้กับนักท่องเที่ยวด้วย

แต่เนื่องจากระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนแห่งนี้ ยังไม่เป็นระบบที่ดี ผู้วิจัยในฐานะเป็นที่ปรึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลนาป่า และได้มาร่วมพัฒนาตำบลแห่งนี้ หลายโครงการ เช่น โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โครงการยุติธรรมชุมชน และ การจัดทำแผนพัฒนา ตำบล ระยะ 3 - 5 ปี ได้มองเห็นศักยภาพของตำบลแห่งนี้ ผู้นำชุมชน ชุมชน และ ประชาชน ร่วมทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จึงได้มีการประชุมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนนาป่า พบว่า ที่ประชุมให้ความสำคัญและให้ความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เนื่องจากองค์การบริหารส่วน ตำบลนาป่า ได้มีโครงการขานาป่ารวมพลังร่วมมรรงค์ปกครองสร้างสุขภาวะดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนในด้านนี้มีลักษณะเป็นบูรณาการ

จึงเห็นสมควรที่จะมีโครงการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือ ของภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และชุมชนตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้ชุมชน นาป่า ได้มีการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยชุมชน และเพื่อชุมชน เพื่อให้ ประชาชนมีสุขภาพที่ดี มีรายได้จากการท่องเที่ยว รวมทั้งมีการรักษาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้เป็น ชุมชนที่คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และ เป็นชุมชนที่มีการสร้างรายได้ด้วยตนเอง และ สอดคล้อง กับการพัฒนาจังหวัด และประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และศักยภาพชุมชนตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่เอื้อ ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
2. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือของภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และชุมชนตำบลนาป่า
3. เพื่อศึกษาผลการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือของภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และชุมชนตำบลนาป่า

4. เพื่อประเมินความพึงพอใจของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนตำบลนาป่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา
5. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว/นักกีฬา ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนตำบลนาป่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา
6. เพื่อประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1. ประชาชนตำบลนาป่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ที่เข้าร่วมโครงการ
จำนวน 150 คน
2. ผู้นำชุมชนตำบลนาป่า จำนวน 50 คน ประกอบด้วย นายก อบต.นาป่า ปลัด อบต.นาป่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน สมาชิก อบต. และ ประชาชนชาวบ้าน
3. องค์กรท้องถิ่น จำนวน 3 องค์กร ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลนาป่า กลุ่มเกษตรกรปลูกพืชปลอดสารพิษ และกลุ่มแม่บ้านนาป่า
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 องค์กร ประกอบด้วย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนป่าสัก ตำบลนาป่า อุทยานแห่งชาติตาหมอก ที่ทำการอ่างเก็บน้ำเขื่อนลั่น สมามคมกีฬาจังหวัดยะลา ชมรมจักรยานจังหวัดยะลา ชมรมเดิน-วิ่งจังหวัดยะลา
5. นักท่องเที่ยวและนักกีฬา จำนวน 480 คน

2. พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษา คือ ตำบลนาป่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ประกอบด้วย

1. อุทยานแห่งชาติตาหมอก ตำบลนาป่า
2. อ่างเก็บน้ำเขื่อนลั่น ตำบลนาป่า
3. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนป่าสัก ตำบลนาป่า
4. แหล่งการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์นาป่า ตำบลนาป่า

3. ตัวแปรที่ศึกษา

1. สภาพ และศักยภาพชุมชนตำบลนาป่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2. ระบบการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือของภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และชุมชนตำบลนาป่า
3. ผลการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือของภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และชุมชนตำบลนาป่า
4. ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยความร่วมมือของภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และชุมชนตำบลนาป่า
5. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

4. ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้เป็นเวลา 2 ปี คือ ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2553 ถึง กุมภาพันธ์ 2555

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิต และพักผ่อนหย่อนใจ เป็นการท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกต่อการส่งเสริม การรักษาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและ/หรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย การนวดแผนไทย การเดิน วิ่ง ขี่จักรยาน เพื่อสุขภาพ และอาหารเพื่อสุขภาพ
2. สภาพ และศักยภาพชุมชน หมายถึง ความพร้อมของชุมชนที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของตำบลนาป่า เช่น สถานที่ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ความร่วมมือร่วมใจของชุมชน เป็นต้น
3. ระบบการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง ความสัมพันธ์ เกี่ยวเนื่องของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และแผนปฏิบัติการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยความร่วมมือของภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และชุมชนตำบลนาป่า
4. ผลการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง ผลสำเร็จของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในที่นี้จะประเมินเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร/สถานที่ ได้แก่ 1) การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 2) การจัดกิจกรรมรณรงค์รักษาความสะอาดและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านและอุทยานแห่งชาติตาเดหมอก 3) การฝึกการนวดแผนไทย 4) การทำอาหารเพื่อสุขภาพ และ 5) การส่งเสริมการผลิตพืชผัก/ผลไม้ปลอดสารพิษ

และการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ 1) การเดินและวิ่งเพื่อสุขภาพ และ 2) การขี่จักรยานเพื่อสุขภาพ

5. ความพึงพอใจ หมายถึง ความชื่นชอบ หรือ ความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีระดับความรู้สึกตั้งแต่มากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด ในที่นี้หมายถึง ความพึงพอใจของประชาชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว/นักกีฬาต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

6. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้ดำเนินโครงการไปแล้ว โดยมีการประเมินผลกระทบทางตรง และผลกระทบทางอ้อมในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยความร่วมมือของภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และชุมชนตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
2. ผู้เข้าร่วมโครงการมีความเข้าใจในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
3. ประชาชนมีความรู้และทักษะในการนวดแผนไทย และการผลิตสินค้าเพื่อสุขภาพ
4. ประชาชนมีความสนใจและให้ความสำคัญต่อการรักษาสุขภาพ การรวมกลุ่มอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน
5. สร้างรายได้และความเข้มแข็งของชุมชนจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

